

הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פָּרָק ה'

א. אין מעמידין מֶלֶךְ, אֵלָא עַל פִּי בֵּית דִּין שְׁלֹשְׁבָעִים וְאַחַד; ואין עוֹשִׁין סִנְדְרֵי קְטָנָה לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וְלְכָל עִיר וְעִיר, אֵלָא בֵּית דִּין שְׁלֹשְׁבָעִים וְאַחַד. ואין דָּנִין לֹא אֶת הַשֶּׁבֶט שֶׁהִדַּח כָּלוּ, וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר, וְלֹא אֶת כּוֹהֵן גָּדוֹל בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת, אֵלָא בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל; אָבֵל דִּינֵי מְמוֹנוֹת, בְּשִׁלּוּשָׁה.

ב. וְכֵן אֵין נַעֲשֶׂה זֶקֶן מִמָּרָא, וְלֹא עוֹנָשִׁין עִיר הַנִּדְחָת, וְלֹא מַשְׁקִין אֶת הַסּוֹטָה, אֵלָא בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל. ואין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת, וְלֹא מוֹצִיאִין לְמַלְחַמַת הָרְשׁוֹת וְלַמְדִּידַת הַחֲלָל, אֵלָא עַל פִּי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל: שְׁנַאמַר "כָּל-הַדָּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ" (שמות יח, כב).

ג. אין דָּנִין דִּינֵי נַפְשׁוֹת בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרִים וּשְׁלּוּשָׁה שָׁהֵן סִנְדְרֵי קְטָנָה, בֵּין דִּינֵי נַפְשׁוֹת אָדָם בֵּין דִּינֵי נַפְשׁוֹת בַּהֲמָה; לְפִיכָךְ אין דָּנִין שׁוֹר הַנִּסְקָל, וְלֹא בַּהֲמָה הַנִּרְבֶּעֶת אוֹ הַרּוֹבֶעֶת, אֵלָא בְּבֵית דִּין שְׁלֹשְׁעִים וּשְׁלּוּשָׁה. אֲפֹלוּ אָרִי וְדָב וְנֹמֶר וּבֶרְדָּלַס, שָׁהֵן תְּרַבּוֹת וַיֵּשׁ לָהֶן בְּעָלִים, שֶׁהֵמִיתוּ מִיתָתָן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלּוּשָׁה. אָבֵל נָחַשׁ שֶׁהֵמִית, אֶחָד הוֹרֵג אוֹתוֹ.

ד. הַמוֹצִיא שֵׁם רַע אין דָּנִין אוֹתוֹ תַּחֲלָה, אֵלָא בְּבֵית דִּין שְׁלֹשְׁעִים וּשְׁלּוּשָׁה, מִפְּנֵי שֵׁשׁ בְּדִינוֹ צַד לְדִינֵי נַפְשׁוֹת, שְׁמָא יִהְיֶה הַדָּבָר אֱמֶת וְתִסְקַל הַבַּת. לֹא נֶאֱמַנּוּ דְבָרֵי הַבַּעַל, וּבֹא הָאֵב לְתַבְעוֹ בְּקִנְס דִּינוֹ בְּשִׁלּוּשָׁה.

ה. וּמִנִּין שְׂאִין דָּנִין דִּינֵי נַפְשׁוֹת אֵלָא בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלּוּשָׁה: אִף עַל פִּי שְׁדִּבְרֵי קְבֻלָּה הֵן, הָרִי הוּא אוֹמֵר "וְשִׁפְטוּ, הָעֵדָה . . . וְהָצִילוּ הָעֵדָה" (במדבר לה, כד-כה) עֵדָה שׁוֹפְטָת, וְעֵדָה מַצְלָת. עֵדָה שׁוֹפְטָת וְהֵן הַמַּחֲיִבִּין, וְעֵדָה מַצְלָת וְהֵן הַמְּזַכִּין, ואין עֵדָה פָּחוֹתָה מֵעֶשְׂרֵה הָרִי עֶשְׂרִים. וּמוֹסִיפִין שְׁלּוּשָׁה כְּדִי שִׁיְהִיָּה בֵּית דִּין שָׁקוּל, וַיִּהְיֶה בּוֹ "אַחֲרֵי רַבִּים לְהִטָּת" (שמות כג, ב).

ו. מִכּוֹת בְּשִׁלּוּשָׁה, ואִף עַל פִּי שְׂאֵפְשֶׁר שְׁיָמוֹת כְּשִׁמְלָקִין אוֹתוֹ. עֲרִיפַת הָעֶגְלָה בַּחֲמֻשָּׁה. עֲבוּר הַשָּׁנָה בְּשִׁבְעָה. עֲבוּר הַחֹדֶשׁ בְּשִׁלּוּשָׁה. וְכָל אֵלוֹ סְמוּכִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ז. דִּינֵי קְנָסוֹת כְּגוֹן גְּזֻלוֹת וַחֲבֻלוֹת, וְתִשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְתִשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמֻשָּׁה, וְהָאוֹנֵס, וְהַמִּפְתָּה, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אין דָּנִין אוֹתָן אֵלָא שְׁלּוּשָׁה מַמְחִין, וְהֵם הַסְּמוּכִין בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אָבֵל שְׂאֵר דִּינֵי מְמוֹנוֹת, כְּגוֹן הוֹדָאוֹת וְהִלּוּאוֹת אֵינָן צָרִיכִין מִמַּחָה; אֵלָא אֲפֹלוּ שְׁלּוּשָׁה הַדִּיּוּטוֹת, ואֲפֹלוּ אֶחָד מִמַּחָה דֵּן אוֹתָן. לְפִיכָךְ דָּנִין בַּהוֹדָאוֹת וְהִלּוּאוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, בַּחוּצָה לְאַרְץ אִף עַל פִּי שְׂאִין בֵּית דִּין שְׁלַחוּצָה לְאַרְץ אֱלֹהִים, שְׁלִיחוֹת בֵּית דִּין שְׁלַאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל עוֹשִׁין; ואֵין לָהֶן רְשׁוּת לְדוֹן דִּינֵי קְנָסוֹת בְּשִׁלְיחוֹתָן.

ח. אין דָּנִין בֵּית דִּין שְׁלַחוּצָה לְאַרְץ אֵלָא דִּינֵין הַמְּצוּיִין תָּמִיד, וַיֵּשׁ בָּהֶן חֲסֵרוֹן פִּיס כְּגוֹן הוֹדָאוֹת, וְהִלּוּאוֹת, וּמִזִּיק מִמוֹן חִבְרוֹ. אָבֵל דְּבָרִים שְׂאֵינָן מְצוּיִין, אִף עַל פִּי שֵׁשׁ בָּהֶן חֲסֵרוֹן פִּיס כְּגוֹן בַּהֲמָה שֶׁחֲבָלָה בַּחֲבֵרְתָּהּ, אוֹ דְּבָרִים הַמְּצוּיִין, אָבֵל אין בָּהֶן חֲסֵרוֹן פִּיס כְּגוֹן תִּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל אין דָּנִין אוֹתָן דִּינֵי חוּצָה לְאַרְץ.

ט. וְכֵן כָּל הַקְּנָסוֹת שֶׁקָּצְצוּ אוֹתָן חֲכָמִים כְּגוֹן תּוֹקֵעַ לַחֲבֵרוֹ, וְכִסּוּטֵר אֶת חֲבֵרוֹ, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אין גּוֹבִין אוֹתָן דִּינֵי חוּצָה

לָאָרֶץ. וְכָל הַמִּשְׁלָם חָצִי נֶזֶק אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ,
חוּץ מִחָצִי נֶזֶק צְרוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מָמוֹן, וְאִינוּ קִנְס.

י. כָּל הַנֶּשׁוּם כַּעֲבָד, אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ. לְפִיכָךְ
אָדָם שֶׁחָבַל בַּחֲבֵרוֹ אֵין גּוֹבִין הַנֶּזֶק וְהַצָּעַר וְהַבִּשְׁתִּי שֶׁהוּא חָיֵב
בָּהֶן, דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ; אֲבָל שֶׁבֶת וְרַפּוּי גּוֹבִין, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן
חֲסָרוֹן פִּיס. וְכֵן הוּרוּ הַגְּאוּנִים וְאָמְרוּ, שִׁמְעֵשִׁים בְּכָל יוֹם לַגְּבוֹת
שֶׁבֶת וְרַפּוּי בַּבֶּבֶל.

יא. בַּהֲמָה שֶׁהִזִּיקָה אֶת הָאָדָם אֵין גּוֹבִין נֶזֶקוֹ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שְׂאִינוּ מְצוּי. אֲבָל אָדָם שֶׁהִזִּיק בַּהֲמַת חֲבֵרוֹ
מִשְׁלָם נֶזֶק שָׁלֵם בְּכָל מָקוֹם, כָּמִי שֶׁקָּרַע כְּסוּתוֹ אוֹ שֶׁבַר כְּלָיו
אוֹ קִצֵּץ נִטְיַעוּתָיו.

יב. וְכֵן בַּהֲמָה שֶׁהִזִּיקָה בֶּשֶׁן וְרֹגֶל הוֹאִיל וְהִיא מוֹעֵדֶת לָהֶן
מִתַּחֲלָתָהּ הָרִי זֶה דָּבָר מְצוּי, וְגוֹבִין אוֹתוֹ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ:
בֵּין שֶׁהִזִּיקָה בַּהֲמָה אַחֲרֵת כְּגוֹן שְׁנַת־חֲכֵכָה בָּהּ, אוֹ אֲכָלָה פְּרוֹת
שֶׁדִּרְכָּה לֹאֲכָלָן וְכִיוּצָא בָּזֶה, בֵּין שֶׁהִזִּיקָה אֲכָלִין וְכָלִים, שֶׁהִיא
חַיִּבַת עָלֶיהֶן נֶזֶק שָׁלֵם הַכָּל גּוֹבִין דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ.

יג. אֲבָל אִם הִיָּתָה תַּמָּה וְהוֹעֲדָה וְהִזִּיקָה, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁכָּה אוֹ נִגְחָה
אוֹ רִבְצָה אוֹ בַּעֲטָה אוֹ נִגְפָה אֵין גּוֹבִין אֶת הַנֶּזֶק הַזֶּה שָׁלֵם דִּינִי
חוּצָה לָאָרֶץ, שְׂאִין מוֹעֵד בַּחוּצָה לָאָרֶץ. וְאִפְּלוּ הוֹעֵד בָּאָרֶץ,
וַיֵּצֵא לַחוּצָה לָאָרֶץ וְהִזִּיק אֵין גּוֹבִין נֶזֶקוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִין זֶה דָּבָר
מְצוּי.

יד. וּמִפְּנֵי מָה אֵין מוֹעֵד בַּחוּצָה לָאָרֶץ: לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲיֵד בּוֹ
בְּפְנֵי בֵּית דִּין, וְאֵין שֵׁם בֵּית דִּין אֲלָא הַסְּמוּכִין בָּאָרֶץ. לְפִיכָךְ אִם
הָיוּ בֵּית דִּין בַּחוּצָה לָאָרֶץ כָּשֵׁם שֶׁהֵן דִּנִּין דִּינִי קִנְסוֹת בַּחוּצָה
לָאָרֶץ, כִּךְ מַעֲיִדִין אֶת הַבַּהֲמָה בְּפִנְיָהֶם בַּחוּצָה לָאָרֶץ.

טו. מִי שֶׁגָּנַב אוֹ גָּזַל, גּוֹבִין מִמֶּנּוּ הַקֶּרֶן דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ; אֲבָל
הַתּוֹסֶפֶת, אֵין גּוֹבִין אוֹתָהּ. וְלֹא כָּל הַמִּשְׁלָם עַל פִּי עֲצָמוֹ, גּוֹבִין
מִמֶּנּוּ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ: שֶׁהָרִי הַפָּגָם וְהַבִּשְׁתִּי וְהַכֹּפֵר, מִשְׁלָם
אָדָם עַל פִּי עֲצָמוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר פְּתִיתִי בְּתוֹ שֶׁלְּפָלוּנִי אֵין גּוֹבִין
אוֹתוֹ דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ.

טז. דִּינֵי גֵרְמוֹת אֵינָן כְּקִנְסוֹת, וְגוֹבִין אוֹתָן וְדִנִּין בָּהֶן בַּחוּצָה
לָאָרֶץ. וְכֵן דִּין הַמוֹסֵר מָמוֹן חֲבֵרוֹ אֶף עַל פִּי שְׁלֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה,
גּוֹבִין אוֹתָן דִּינִי חוּצָה לָאָרֶץ.

יז. מִנְּהֵג הִיִּשְׁיבוֹת בַּחוּצָה לָאָרֶץ אֶף עַל פִּי שְׂאִין גּוֹבִין שֵׁם קִנְס
מִנְּדִין אוֹתוֹ, עַד שִׁיִּפִּיס לְבַעַל דִּינוֹ אוֹ יַעֲלָה עָמוֹ לְדִין לָאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל. וְכִיּוֹן שִׁיתֵּן לוֹ שְׁעוֹר הָרְאוּי לוֹ, מִתִּירִין נִדְוִיּוֹ, בֵּין
שְׁנַת־פִּיס בַּעַל דִּינוֹ, בֵּין שְׁלֹא נִתְּפִיס. וְכֵן אִם תִּפֹּס הַנֶּזֶק שְׁעוֹר
מֶה שְׂרָאוּי לוֹ לְטַל, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

יח. יַחֲדִיד שֶׁהוּא מִמְּחָה לְרַבִּים אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא דֵּן דִּינֵי מְמוֹנוֹת
יַחֲדִידֵי אֵין הַהוֹדָאָה בְּפָנָיו הוֹדָאָה בְּבֵית דִּין, וְאִפְּלוּ הָיָה סְמוּךְ.
אֲבָל הַשְּׁלוּשָׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִינָן סְמוּכִין, וְהָרִי הֵן הַדִּיּוּטוֹת וְאֵין
אֲנִי קוֹרָא בָּהֶם אֱלֹהִים הָרִי הַהוֹדָיָה בְּפִנְיָהֶם, הוֹדָיָה בְּבֵית דִּין.

יט. וְכֵן הַכּוֹפֵר בְּפִנְיָהֶם, וְאַחַר כֵּךְ בָּאוּ עֲדִים הַחֲזֵק כְּפָרָן, וְאִינוּ
יְכוּלִּים לַחֲזוֹר וְלִטְעֵן כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנּוּ. כָּלְלוּ שֶׁלְּדַבֵּר הָרִי הֵן לְעִנְיָן
הוֹדָאוֹת וְהַלּוֹאוֹת וְכִיוּצָא בָּהֶן, כְּבֵית דִּין הַסְּמוּכִין לְכָל הַדְּבָרִים.